

За інформаційної підтримки
Міністерства освіти
і науки України

 Експертус
Освіта

oplatforma.com.ua

Музичний **КЕРІВНИК**

№ 04/квітень/2023

ЩОМІСЯЧНИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЖУРНАЛ

Професійна «відлига», або
Новий формат занять
із малюками

10

Випускне свято-квест
«Дитинство в капелюсі»

34

Оркестр першокласника

50

Пісня «Прощавай!»

53

ТЕМА ЧИСЛА:

**Як осучаснити свято
в дитячому садку**

освіта майбутнього

Олена ПОЛОВІНА

4 Сучасне свято в ЗДО: змінити не можна продовжувати

Поміркуймо разом, як можна осучаснити свято в дитячому садку: звернемо увагу на переосмислення змістового наповнення, тем, ролей, доцільного репертуару, костюмів і репетицій

ДОВІДНИК МОЛОДОГО СПЕЦІАЛІСТА

Катерина ПАВЛОВСЬКА

10 Професійна «відлига», або Новий формат занять із малюками

Прийде час, і кожен музичний керівник почне працювати у своєму звичному режимі: проводити заняття, готуватися до свят і розваг, послідовно розвивати творчі та музичні здібності дітей... Але перед тим, як це відновиться, у кожного буде своя професійна «відлига»

батьківська світлиця

13 Як налагодити контакт із дитиною від року до трьох

Реалізувати всі можливості малюка у перші три роки життя мають насамперед батьки. Утім, у нашій країні не вчать бути батьками, а тому мами й тати часто вдаються до крайностей у вихованні. Одні дбають лише про фізичний розвиток і здоров'я свого малюка, інші — вчать однорічну дитину англійської, цифр і букв. Тож на що варто звернути увагу батьків, щоб використати усі потенційні можливості раннього віку?

скарбниця досвіду

Зоя ЕМАНОВА

15 Музика вітру: подих творчості

15 червня громадськість відзначає Всесвітній день вітру. Сьогодні вітер є одним із найперспективніших альтернативних джерел енергії. А для музичного керівника та його вихованців він може стати джерелом натхнення, творчості та цікавої музичної гри. Чи можна у подихах вітру почути музику? Як навчити дітей створювати вітерець і робити з нього елементарну музику? Відповіді — у запропонованих співанках, піснях, руханках і композиціях, які можна скласти як із музичних, так і не з музичних, на перший погляд, звуків

Перегляньте відео
на emuzker.expertus.com.ua

КОНСПЕКТИ ЗАНЯТЬ

Тетяна ГУЧИНСЬКА

19 Вчимося мислити у творчому салоні капельюшків

Прагнете на заняттях розвивати не лише музикальність, а й критичне мислення вихованців? Тоді зверніть увагу на метод «Шість капелюхів» Едварда де Боно. Різноколірними капелюшками легко зацікавите дітей, допоможете їм засвоїти інформацію, заохотите міркувати й проявляти креативність. Скористайтеся перевагами методу й отримайте готові форми роботи

музична ігротека

Лариса КУЧЕР,
Валентина ДЕЙНЕКО,
Оксана ДЕРКАЧ

23 Музичні активності з LEGO для дітей різних вікових груп

У статті — матеріали для активної музичної діяльності з дітьми молодшого, середнього й старшого дошкільного віку. Для ігор, вправ і таночків знадобиться лише простий реквізит — різноколірні цеглинки LEGO Duplo

сценарії свят і розваг

Ольга БАРАБАШ

29 Гостини у Морквини

4 квітня — Міжнародний день моркви. Цього дня у світі проводять морквяні вечірки, в кафе пропонують морквяні меню, на дитячих святах пригощають морквяними соком і печивом. Запровадити традицію величання солодкого, смачного і головне — корисного овоча можна й у дитячому садку. Запропонована розвага не потребує попередньої підготовки. Діти тільки розважаються та наслідують!

Скачайте аудіо
на emuzker.expertus.com.ua

Інна БОРИСЕНКО

34 Випускне свято-квест «Дитинство в капелюсі»

Хочете організувати випускне свято в невимушеному дружньому стилі, не прив'язуватися до сюжетної лінії, не чити з дітьми напам'ять розлогі тексти? Тоді скористайтеся запропонованим сценарієм. Ключовий візуальний елемент свята — вісім капелюхів, під якими сховано цікаві завдання

Скачайте додаткові файли
на emuzker.expertus.com.ua

Аліна ЗАГОРОДНЯ

43 Випускне свято «Життя — театр, а діти всі — актори»

Випускники пригадують, скільки ролей та вистав вони зіграли в музичній залі дитячого садка. Театр завжди давав змогу перенестися у цікаві часи, зіграти цікаві ролі. Так і цього разу діти вирушають у минуле, щоб пізнати таємниці геніїв — Моцарта, Піфагора та інших, і в такий спосіб долучитися до різних галузей знань

поетична сторінка

Микола ВОЗІЯНОВ

47 Коломийки для випускного про дошкільне дитинство

візок ідей

Емілія НАГОРНА

50 Оркестр першокласника

У кожному куплеті пісні йдеться про певне шкільне приладдя. У перегрі після приспіву грають на незвичних музичних інструментах — лінійках, олівцях, ковпачках від ручок, степлерах, аркушах паперу тощо. Зрештою виходить цікавий номер для випускного свята

Перегляньте відео
на emuzker.expertus.com.ua

Валентина ЛИТОВЧЕНКО

52 Ігри-скандування для дітей та батьків

З року в рік музичні керівники включають у випускне свято ігри на знання математики, логічне мислення. У якості веселої перерви застосуйте інтерактивні ігри не лише для випускників, а й для їхніх батьків. Запальні вигуки «хором» правильної відповіді створять незабутню атмосферу єднання

НОТОТЕКА

Тетяна КОСТЕНЕЦЬКА

53 Прощай!

Зоряна МАРТИН,
Оксана КАМШИЛОВА

54 Руханка

Наталія АНДРЕНКО,
Надія КРАСОТКІНА

55 Головне — здоровим бути

Скачайте фонограму
на emuzker.expertus.com.ua

На першій сторінці обкладинки:

Алла Горська (1929—1970), «Козак Мамай», 1960-ті.

Поміркуймо разом, як можна осучаснити свято в дитячому садку: звернемо увагу на переосмислення змістового наповнення, тем, ролей, доцільного репертуару, костюмів і репетицій

Олена Половіна,
завідувач кафедри дошкільної освіти Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка,
канд. пед. наук, доцент

Сучасне свято в ЗДО: змінити не можна продовжувати

Свято. Гамір, подарунки, музика, веселощі... Згадую власне дошкільне дитинство, маму, якій за ніч вдавалося пошити для нас із сестричкою неймовірне вбрання. Захоплення від того, що ми будемо найкращими на святі. Й не лише завдяки костюмам, адже ма-туся — дошкільниця і за професією, і за покликанням — співала з нами безліч пісень, вигадувала неймовірні історії, допомагала готувати прикраси, гралася з нами «в артистів».

Підготовка до свят — кропітка праця на музичному занятті. Але це я розумію зараз, тому що тоді ми, діти, не відчували жодного примусу, муштри, тренувань. Усе відбувалося вільно, без напруги. Необхідну підготовку здійснювала й наша вихователька. Вірші, казки, оповідання лилися з неї потоком. І тому діти, перебуваючи в такій атмосфері, невимушено все запам'ятовували. Ми не знали наперед сценарію, не проводили репетицій. Ми просто жили насиченим життям, створеним спільними зусиллями сім'ї й дитячого садочка.

Можливо, комусь не так пощастило як мені, але я, згадуючи своє дитинство, непомітно втираю такі непрохані сльози. Сльози смутку й сльози радощів... Усвідомлення того, наскільки важливим є свято для розвитку дитини прийшло згодом: через власну трансформацію, через проживання цього феномену в практичній діяльності музичним керівником, через рефлексії сестри-музиканта, через виховання донечки, через багаторічний досвід взаємодії зі студентами і практиками дошкільної освіти. Своїми міркуваннями хочу поділитися з вами, шановні читачі. Можливо, вони знайдуть відгук у ваших серцях, спонукатимуть до нових розмислів, мотивуватимуть до інших акцентів у професійній діяльності.

Маркер перший — визначальний

Свято — це радість. Мабуть, тому воно співзвучне слову «сяяти». Чи завжди на святі в дитячому садку сяють очі наших вихованців? На жаль, ні. Тенденція демонструвати досягнення майстерності музичного керівника, коли діти бездоганно виконують пісні й танці, декламують вірші, — зазвичай призводить до того, що й діти, й педагоги передчасного виснажуються.

Двох музичних занять на тиждень недостатньо, щоб навчити дітей чисто інтонувати, синхронно й на високому рівні виконувати танцювальні рухи, сформувати ідеальні навички гри на дитячих музичних інструментах.

Оскільки часто вихователі не готові супроводжувати музичні види діяльності дітей, вони покладають ці обов'язки повністю на музичних керівників. Керівництво закладу зазвичай ставить задачу феєрично провести свято чи розвагу — щоб було чим похизуватися перед колегами. Медіапростір кишить відео, які спонукають зробити ліпше, ніж хтось, або

принаймні відтворити продемонстроване. І результату прагнуть досягнути за рахунок... **репетицій**.

Добре це чи погано? Під час освітнього процесу дитина має право задовольняти свої потреби в різноманітних активностях. Тому проводити репетиції тоді, коли діти, скажімо, мають гуляти на майданчику — а це подекуди трапляється, — значить закладати бомбу сповільненої дії. На прогулянці дитина збагачується киснем, рухається. Без цього неможливий нормальний фізичний розвиток. Сучасні діти й так позбавлені повноцінного рухового режиму. Вдома їм часто пропонують гаджети, замінюючи ними реальне спілкування і провокуючи «сенсорний голод». А в дитячому садку регламентують види діяльності, іноді не враховуючи вільний вибір. Як наслідок, це притуплює ініціативність дітей або провокує їх проявляти некеровану поведінку.

Як уникнути репетицій, але забезпечити свято цікавими для дітей номерами? Насамперед, налаштувати на **колаборацію** музичних керівників, вихователів та батьків.

В умовах війни музика спрацьовує **арт практикою вивільнення емоцій** дитини. Згадайте «Червону калину» у виконанні дівчинки, яка перебувала в сховищі. Згадайте сотні тривожних моментів, паніки й відчаю та свій стан, коли хтось починав співати чи лунала музика. Пісня, довільні рухи під музику знімають тонус м'язів, покращують емоційний стан. Відтак, рухатися й співати можна в групі, в сховищі, вдома. Якщо це робити щоденно, вокальні та музично-ритмічні навички сформуються гарантовано.

Під час репетицій витрачають надзусилля, щоб забезпечити відповідний рівень виконання. А це спустошує й виснажує емоції, на які під час свята та в період післясвяття виникає дефіцит. Невже можна примусити радіти, коли ти сотні разів повторював, завчав? Враховуємо й різність дітей: у когось виходить з першого разу бездоганно, а хтось, виконавши сто разів, залишається без потрібного ефекту.

На користь відсутності репетицій спрацьовує й досвід аніматорів, яких часто запрошують на свята. Хіба вони проводять репетиції? Але діти на святі залюбки з ними співають, танцюють, граються. Чому? Тому що рухи — прості, а пісні — з часто повторюваними рефренами на кшталт «ла-ла-лей». Аніматори

не вимагають синхронності, але неодмінно підбадьорюють кожного й тримають у фокусі уваги тих, хто комплексує. Саме ця вільність і свобода так приваблює дітей і забезпечує атмосферу радості.

Маркер другий – ціннісний

Радісній атмосфері свята не сприяє також і зациклення на костюмах. У кожного — свої статки. Тому варто подбати про елементи костюмів, які можна зібрати усім колективом закладу, підключивши родини вихованців. Знайдуться і маски, і шляпки для принцес, і метелики для джентльменів, і прабабусине віяло, і мамин весільний серпанок, і татова байкерська бандана, і безліч інших речей, які є в кожному домі та припадають пилом, очікуючи свого зіркового часу.

Елементи костюмів, декору, запрошення на свято, афішу можна готувати в групі під час художньо-продуктивної діяльності. І визначальною тут є не освітня програма (яка не є догмою, а лише орієнтиром), не планування на догоду перевіряльникам, а реальне життя й реальні потреби дітей.

Мотивувати колектив змінити ставлення до свята в закладі дошкільної освіти можна за допомогою педагогічного інтерактиву за Інною Кондратець. Пропонуємо **рольову гру «Яким я хочу бачити свято?»**. Педагоги об'єднуються в команди: «батьки вихованців», «керівництво закладу», «діти», «музичні керівники», «вихователі». Учасники обговорюють свої очікування, враховуючи запити конкретної групи, презентують їх, а модератор гри фіксує спільні очікування та радикально протилежні. Гра завершується тоді, коли колектив на підставі виражених аргументів прийме спільну стратегію дій, яка задовольнить учасників усіх груп.

Класикою жанру є **типовий монтаж свята** за загальноприйнятими нормами: вірш, пісня, танець, гра. І взагалі звично: батьки — глядачі, діти — актори, педагоги — на варті. Проте, існує безліч варіантів, які дають змогу **відійти від цього кліше** й винести свято за межі музичної зали: свято-карнавал, свято-фестиваль, свято-ярмарок, свято-квест. А батьків можна зробити не лише спостерігачами, а й учасниками.

Дитині важливо, щоб під час свята тато й мама були поруч. І не просто сиділи, а активно включалися в дійство. Дієва порада: **апелюйте до емоцій батьків**. Проте, не менторським тоном і не з підлецуванням. «Увімкніть» в собі актрису/актора. А сторітелінг — саме те, що стане у пригоді.

На все життя запам'ятала урок від своєї чотирирічної донечки. Свято нового року. Ми підготували вражаючий костюм «Феї драже», адже читати казку «Лускунчик» — це передріздвяна сімейна традиція. Славнозвісну мелодію з однойменного балету доня теж знала. Придумавши власні рухи, вона «показувала нам балет» і дуже раділа майбутньому святу. І ось знаменний день. Музична зала — солодке передочікування, дійство почалося. Настав момент, коли доня мала декламувати вірш. І... тиша. Як не вмовляла її вихователька й решта — ні пари з вуст. Я зі своїм педагогічним максималізмом ледь не провалилася від сорому. Коли прийшли додому, запитала: «Ти забула слова? — Ні, — відповіла доня й емоційно та виразно продекламувала рядки. — А чому ж ти в залі мовчала? — зірвалася я на крик. — Я хотіла, щоб ти стояла біля мене і тримала за руку...».

У своїй практиці я бачила десятки дитячих очей, наповнених сльозами через те, що мама чи тато не хотіли брати участь у конкурсі, не танцювали поруч, не підспівували, не тримали за руку, не приходили на свято, не зробили костюм тощо. Про **дитячі травми** чула й від студентів, які соромилися публічних виступів, згадуючи, як їм забороняли співати з усіма, тому що «ведмідь на вухо наступив», не ставили в танець через незграбність. Упевнена, що в кожного з вас знайдеться власна історія, яка розворушить найчерствішу душу й допоможе зробити батьків справжніми партнерами свята заради усмішки власної дитини.

Маркер третій – духовний

Кожне свято несе в собі не лише розважальний аспект, а й певні смисли. На теренах української державності в дев'яності роки минулого століття уся система освіти стала перед викликом **формування національної ідентичності**. Не оминули зміни й тематику свят у дитячих садках: вечорниці, Стрітіння, Івана Купала, День Соборності, Державного Прапора, Покрова та інші — знайшли своє відображення у тематиці святкових ранків.

Чи все так однозначно? Ні. Тому що свята мають свої смисли. Одні пов'язані з патріотичними мотивами, інші — релігією, обрядовістю тощо.

Підміна понять

Підміна понять у дитинстві карбується на все життя. Але найстрашніше те, що поверхневність, закладена в інтерпретацію певних свят, здатна спалювати сенс і духовну основу події. Здавалося б, наприклад, ну **що поганого у вечорницях?** Діти одягнені в українські костюми співають народних пісень. Тут і вареники, і жарти. Насправді, вечорниці — давня українська традиція, згідно якої хлопці й дівчата збиралися в хаті жінки-одиначки з метою знайти собі пару. Відповідно, і пісні, і жарти, і танці, і їжа — все мало певний звабливий характер. Для дорослої публіки — те, що потрібно. А от про доречність такого свята в дитячому садку варто поміркувати.

Навряд чи діти дошкільного віку усвідомлюють сенс рядків із пісень «Ой, мій милий вареничків хоче», чи «Ти до мене не ходи, кущий коротенький», чи «Ой, під вишнею, під черешнею стояв старий з молодістю, як із ягодою». Я неодноразово чула ці пісні на таких «вечорницях». І хтось може заперечити, мовляв, нічого страшного, мелодія жартівлива, а у зміст не обов'язково занурюватися. Проте, марно науковці, як-от Ірина Газіна, Олена Іваненко, Інна Кондратець, Регіна Савченко, Микола Шуть та інші, відстоюють **дитячу тематику в пісенному репертуарі**.

Педагоги мають усвідомити, що текст пісні дитина повинна розуміти. Текст має бути близький соціальному досвіду дитини, не порушувати екологію світу дитинства. Занурення дітей у дорослу обрядовість аж ніяк не сприяє формуванню національної ідентичності. Натомість, стимулює до раннього еротизму.

Вечорницям у дитячому садку є альтернатива: наприклад, свято національної кухні.

 Національний одяг

Те ж саме стосується й національного одягу. Ознаки «шароварщини» заповнили освітній простір. Однак, національний костюм має свою **філософію**. Наприклад, українська хустка — символ жіночості. Її одягали жінкам, знявши весільний вінок, як символ втрати цнотливості. А дівчатка ходили зі стрічками. Хтось заперечить: навіщо так занурюватися. Насправді, оця недбалість приводить до негативних наслідків. Це аналогічно тому, що ми дамо немовляті ковбасу з міркуванням: нічого страшного, колись все одно скуштує.

 Релігійні свята

Релігійні свята — окрема тема для розмови. Усі вони несуть сенс глибинної віри, яка тендітно плекається в сім'ї. Чому ми дозволяємо глумитися над Святим Миколаєм із Мир Лікійських, нарядившись у костюм такого нешанованого нині діда мороза? Ви уявляєте собі, щоб мусульмани, скажімо, наряджалися в пророка Мухамеда? В українській культурі є образ Морозенка. Ось і замінійте ним діда мороза, якщо є таке бажання.

А Стрітєння? Зустріч старця Симеона з маленьким Христом, яка утвердила віру в те, що все стається по волі Господній. Натомість, змішали язичницькі обряди зустрічі весни з зимою, святкуємо казна що, спалюючи і народні, і релігійні традиції.

Зустрічайте весну, милуйтеся підсніжником і першим паростком первоцвіту, слухайте весняну пісню синички і захоплюйтеся красою блакитного неба. **Залюблюйте дітей у красу природи** й просто святкуйте життя — це так важливо в сучасних реаліях! — і тоді вони виростуть справжніми патріотами. Адже патріотизм починається з дбайливого ставлення до всього, що є в оточенні дитини: домівки, рідної вулиці, кішки, яка живе в під'їзді...

 День матері

Зробіть **свято краси**: краси в довкіллі, краси в природі, краси в людині, і в жінці зокрема. Свято мам — важливе. У світській традиції ми відзначали його восьмого березня, проте знаючи історичне підґрунтя та враховуючи реалії сьогодення, маємо право відмовитися від цієї дати. З релігійної точки зору є свято Жінок Мироносиць, яке вшановуємо у другу неділю після Великодня. А для святкування у садочку варто згадати день Матері, який відзначаємо в травні. Його цінність полягатиме в тому, що наративом має стати **шанування мами не тільки у свято**.

Зробіть святковий подій для мам, бабусь, дівчаток. Вигадайте конкурси з компліментами, запропонуйте кожній родині представити цікавинки про себе у вигляді пантомімічного етюд, тіньового театру, фокусу, «оживлення» картини тощо. Вмотивуйте чоловіків і хлопчиків до цікавих привітань — можливо, саме на святі ваші вихованці побачать своїх татусів галантними до жінок. І це буде якраз тим рушієм, який вмотивує хлопчика на шанобливе ставлення до дівчинки.

Для духовного стрижня важливим є відсутність гламуру, який так люблять використовувати під час модних сценаріїв сучасні педагоги. Просимо **тонко відчувати тендітність дитячої душі** та не вносити у світ дитинства дорослість. Усьому свій час. Є безліч матеріалів, які допоможуть зробити дитяче свято тим стрижнем

духовності, який обережно, не нашкодивши, резонуватиме до струн дитячої душі та в майбутньому відгукнеться високою духовною культурою.

Маркер четвертий – змістовий

Будь-яке свято не обходиться без **репертуару**, — він, власне, і є змістом свята. Наголошуємо на тому, що репертуар має бути виключно адаптований під дитяче виконання. Неприпустимим є репертуар дорослий: перероблені пісні, які не враховують діапазон дитячого голосу.

Екологічний підхід у освіті передбачає збереження феномену дитини й **урахування принципу природовідповідності**. Надмірне навантаження на голосові зв'язки та на руки, коли ми даємо не дитячі музичні інструменти, а ті, що призначені для дорослих; надмірні вимоги до відтворення складних танцювальних рухів — усе це провокує втрату інтересу дитини до музичної діяльності.

На що ж орієнтуватися в змісті свята, щоб воно було корисним?

Орієнтирами мають бути:

- * український контент;
- * дитячий репертуар пісень і танців;
- * естетичний смак у підборі репертуару;
- * уникання еротизму в піснях, танцях і конкурсах;
- * відмова від вечорницького контенту;
- * надання більшої самостійності та ініціативи дітям і батькам;
- * почуття міри;
- * післясвяття — рефлексійне коло.

Ці орієнтири зумовлені реаліями нашого сьогодення. Вони однозначні в інтерпретації й **спрямовані на реалізацію дитиноцентризму**. Звісно, ці міркування можуть провокувати розмисли й низку запитань: надсилайте їх у редакцію — спільними зусиллями знайдемо оптимальну відповідь.

Де поставити кому у фразі «Сучасне свято в ЗДО: змінити не можна продовжувати» кожний визначить для себе. Але пам'ятаймо, що від нашого вибору залежить доля дитини.

” Я готую для вас щотижневі
ранкові новини від Педради

Зареєструйтеся на oplatforma.com.ua —
і отримуйте на свою електронну пошту

Юлія Федина,
головна редакторка порталу «Педрада»